

<https://doi.org/10.62837/2024.6.303>

SƏADƏT ƏLİZADƏ (BƏDƏLOVA)
Odlar Yurdu
badalovasaadato2@gmail.com

İDEAL DİL ANLAYIŞININ FƏLSƏFİ YANAŞMALARDA YERİ **Xülasə**

İdeal dil müxtəlif kontekstlərdə elə istifadə olunur ki, onun istinad etdiyi mənanın diapazonu sabit və dəyişməz olsun, beləliklə, eyni sözlərin və ya ifadələrin mənası həm danışanın, həm də danışanın nöqtəyi-nəzərindən dəqiq fərqli kontekstlərdə olsun. dinləyici. Bunun əksinə olaraq, qeyri-adi dildə, dilin istifadəsində istinad etdiyi şeyin genişlənməsi üçün dəqiq və dəqiq sərhədlər yoxdur və belə sərhədlərin bulanıqlığı dilin istinad etdiyi diapazonun müxtəlif linqvistik kontekstlərdə qeyri-sabit olmasına səbəb olur. Qeyri-müəyyənlikdə kobudluq xüsusiyyətinin təsiri altında bir çox söz və adi dil genişlənmə həddlərinin sabit və dəyişməz dəqiqliyini itirir, məsələn, qeyri-müəyyən predikatlar dil faktlarının ifadəsinə təsir etmədən dilin faktiki istifadəsindən asılı olaraq genişlənmələrindəki kiçik dəyişikliklərə dözə bilər. Adi dilin kobudluq əsasında işlədilməsi zamanı çatdırdığı mənalar klassik dixotomiya məntiqini iflasa doğru itələdi və doğru ilə yalan artıq dilin linqvistik faktlara uyğunluğunu müəyyənləşdirmək üçün yeganə meyar deyildi. Bu onu göstərir ki, fəlsəfi semantik təhlil məktəbinin əsas götürdüyü ilahiyyat elmi real həyatda tam etibarlı deyil və ideal dildən mükəmməl istifadə şərtləri pozulur. Klassik məntiqdə həqiqətlə batil ayrı-seçkiliyində ideal dil, istinad etdiyi şey qarşısında ifadə etdiyi söz və ya müddəaların həqiqəti və yalanı arasında fərq malikdir, yəni cümlənin yalnız iki halı var. Buna görə də, ideal dilin doğru və ya yalan olduğunu müəyyən bir linqvistik fakt nöqtəyi-nəzərindən mühakimə etməklə, danışan və eşidən deyimini eyni, müəyyən, doğru və ya yalan olduğunu əldə edə bilər. Bununla belə, klassik məntiqdə dixotomiya və dixotom qanunauyğunluqlar olduğu üçün ideal dil üçün bu məntiq elminin himayəsi altında different kontekstlərdə ifadələrin çoxsaylı mənalarını çatdırmaq çətindir. İdeal dildən fərqli olaraq, adi dil kobudluğuna görə ideal dildə doğru ilə yalan arasında klassik məntiqi sındıraraq faktiki vəziyyətə uyğun sərhəd halları ilə ifadələr yarada bilər ki, doğru ilə yalan arasında ifadələr olsun. doğru və yalan ilə müəyyən edilə bilməyən adi dildə. Bu cür ifadələrin həqiqəti və ya yalanı müəyyən etmək üçün standart meyarları yoxdur və buna görə də dil istifadəsinin müxtəlif kontekstlərində asanlıqla fərqli şəkildə başa düşülür. Bu, çox mənalı bir söz və çox mənalı bir cümlə kimi çoxsaylı fenomenin nəticəsidir.

Açar sözlər: ideal dil, fəlsəfi təhlil, linqvistik kontekstlər, qeyri-verbal dil

Təbii dil də adlandırılan adi dil ifadədə çox dəqiqlik axtarmayan və qeyri-müəyyən ifadələr və ya hesablanmamış adlar ehtiva edən ideal dilin əksidir. Semantik təhlilin fəlsəfi məktəbi hesab edir ki, Adi dil istifadə prosesində qeyri-müəyyənliyə meyillidir, ifadənin dəqiqliyini azaldır və elmi nəzəriyyələrin təqdimatı üçün yararsızdır. Bu qeyri-müəyyən xarakter istifadə olunduqda adi dili həqiqəti-qiymətsiz ifadələr formalaşdırır və beləliklə, fəlsəfədə dillə bağlı ilk araşdırmalarda daha çox tənqiddə məruz qalır, o dərəcədə, demək olar ki, tamamilə tərk edilmiş, daha çox tənqid edilmişdir. fəlsəfədə dilin erkən tədqiqatlarında bir dərəcə, o dərəcədə ki, erkən tədqiqatlarda demək olar ki, tamamilə tərk edildi. Filosoflar ideal dillə gündəlik dil arasında mübahisə edirdilər, çox vaxt dil istifadəsi baxımından ikisi arasında yaranan fərqlərə diqqət yetirirlər. Və 1930-cu illərin əvvəllərində Vitgenşteyn analitik fəlsəfə sahəsində daha əvvəl şəxsən ideal dil haqqında qurduğu konstruksiyaları sökməyə başladı, adi dilin özəlliyini tədricən dərk etdi, bu da həqiqətsizliyinə görə analitik fəlsəfə tərəfindən məntiqi olaraq rədd edildi. Bununla belə, ona həqiqət və ya yalan meyarı olmadan dixotomiya imkanını verən onun həqiqətsiz qeyri-müəyyənliyi idi. Beləliklə, adi dilin istifadəsindəki zəngin, incə fərqlər ona analitik fəlsəfədə həqiqətin metafizik anlayışını parçalamaq, dilin həddən artıq sadələşdirilmiş, formal anlayışına qarşı çıxmaq və fəlsəfənin dil anlayışını süni şəkildə qurulmuş ideal dildən geri çəkmək bacarığı verir. təbii dilin özü. Vitgenşteynin son əsəri "Fəlsəfi tədqiqatlar" 20-ci əsrdə yeni bir fəlsəfi məktəbin - dil fəlsəfəsi məktəbinin yaradılmasını, onun "dil oyunları" isə yeni dünyagörüşünün və dilin fəlsəfi dərk etmə metodologiyasının formalaşmasını ifadə etdi. Praqmatika dilin istifadəçilərinin və qəbul edənlərinin, yəni danışanların və dinləyicilərin, xüsusi kontekstlər və dilin başa düşülməsinə təsir edən digər amillərlə, dildən istifadənin konkretləşdirilməsinə və müxtəlif kontekstlərdə adi dilin mənasının və dillə məşğul olanların subyektiv təcrübəsinin müşahidəsinə diqqəti birləşdirir. İdeal dilin tənqidi kimi meydana çıxan semantik təhlil məktəbinə zidd olaraq adi dil fəlsəfəsi müasir analitik fəlsəfənin praqmatik dönüşü üçün əsl təkan oldu. Danışiq dil məktəbi İkinci Dünya Müharibəsi ətrafında özünün zirvəsinə çatdı. Bu məktəb hesab edirdi ki, linqvistik tədqiqatlar məntiqi elmlərə uyğun olan dəqiq süni ideal dilin qurulması ilə həddən artıq aludə olub və sonra reallıqdan uzaqlaşdı. Qeyri-müəyyənlik nöqtəyindən, adi dilə daxil olan incə və zəngin real fərqlər xarici dünyanın müxtəlifliyinə cavab vermək üçün müstəsna töhfə verir, bu da gündəlik real dünyanı ideal dildən daha çox adi dillə sıx əlaqələndirir. Məhz dillə dünya arasındakı bu daha sıx əlaqəyə görə dil fəlsəfəsi artıq yalnız ideal dildə olan məntiq və mənaya diqqət yetirmir. Buna görə də, adi dilin qeyri-müəyyənliyi fəlsəfədə praqmatik dönüş üçün mühüm praktiki əsas yaradır və dil fəlsəfəsi kontekstində praqmatikliyin sıçrayışını daha da artırır.

Həm sözlərdə, həm də ifadələrdə çoxlu fenomen olma ehtimalı çox vaxt iki faktorla əlaqələndirilir: ilkin mənanın genişlənməsi və linqvistik istifadə ssenarisi. Söz mənasının zahiri genişlənməsini nümunə götürsək, sözün etimologiyası və konstruksiyası dəyişməz qalmaq şərti ilə sözün mənasının ən qədim və ən dərin ilkin

məna nüvəsindən tamamilə ayrı olması demək olar ki, mümkün deyil. Danışiq dili istifadənin gedişatında kontekst dəyişikliklərinə məruz qalır, nəticədə dinləyicilər müxtəlif dilçilik vəziyyətlərində fərqli mənalar, faktlar və məlumatlar alırlar. Dilin işlədilməsində müxtəlif mənalar adi dildə çoxmənalılığa səbəb ola bilən çoxfenomenin mövcudluğundan xəbər verir və beləliklə, adi dilin çoxmənalılığı ideal dildə mümkün olmayan çoxmənalılıq xüsusiyyətini özündə ehtiva edir.

Natiq rahatlıq və sadəlik ardınca dinləyicinin başa düşə biləcəyini düşündüyü hissələri buraxır, bu da müəyyən məqamlarda təfərrüatların olmaması ilə nəticələnir. Dilin bu natamam xüsusiyyətləri ideal dildə baş vermir, daha çox adi dildir. Məsələn, nitqlərdə danışanın məzmunu nitqdən müvafiq şəkildə buraxması istər-istəməz təfərrüatların olmaması ilə nəticələnir və təfərrüatların olmaması daha sonra deyimin təsvir etdiyi dil faktlarının natamam təsviri ilə nəticələnir.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Austin, J. L. (1946). Other minds. In Aristotelian Society Supplementary Volume 20 (pp. 148-187).
2. Austin, J. L. (1962). Sense and Sensibilia. Oxford University Press USA. Retrieved from Avramides, A. (2016). Wittgenstein and ordinary language philosophy. In A Companion to Wittgenstein (pp. 718-730).
3. John Wiley & Sons. Baz, A. (2012). When Words Are Called For: A Defense of Ordinary Language Philosophy. Harvard University Press.
4. Buckwalter, W. (2010). Knowledge Isn't Closed on Saturday: A Study in Ordinary Language. Review of Philosophy and Psychology, 1(3), 395-406.
5. Cappelen, H., & McKeever, M. (2022). In defense of ordinary language philosophy. Metaphilosophy, 53(2-3), 221-237.
6. Carnap, R. (1963). PF Strawson on linguistic naturalism. In R. Carnap & P. A. Schilpp (Eds.), The Philosophy of Rudolf Carnap (Vol. 11, pp. 933-940). Open Court.
7. Colonna Dahlman, R. (2022). Conveying meaning in legal language – Why the language of legislation needs to be more explicit than ordinary language. Journal of Pragmatics, 198, 43-53.
8. Alsaawi / Eurasian Journal of Applied Linguistics 9(2) (2023) 163-169 De Mesel, B. (2022). Ordinary language philosophy as an extension of ideal language philosophy. Comparing the methods of the later Wittgenstein and PF Strawson. Philosophical Investigations, 45(2), 175-199.
9. Deakin, W. (2023). Structuralism, Semiotics and Ordinary Language Doubts. In W. Deakin (Ed.), Modern Language, Philosophy and Criticism (pp. 39-56). Springer Nature Switzerland.
10. DeRose, K. (2005). The ordinary language basis for contextualism, and the new invariantism. The philosophical quarterly, 55(219), 172-198.
11. Fischer, E., Engelhardt, P. E., Horvath, J., & Ohtani, H. (2021). Experimental ordinary language philosophy: a cross-linguistic study of defeasible default inferences. Synthese, 198(2), 1029-1070

Saadat Alizade (Badalova)

<https://doi.org/10.4159/harvard.9780674064775>

<https://doi.org/10.1111/meta.12548>

THE PLACE OF IDEAL LANGUAGE CONCEPTION IN PHILOSOPHICAL APPROACHES

Summary

An ideal language is used in different contexts in such a way that the range of meaning it refers to is fixed and invariant, so that the same words or phrases have meaning in precisely different contexts from the point of view of both the speaker and the spoken. In contrast, in nonverbal language, there are no clear and precise boundaries for the extension of what it refers to in language use, and the blurring of such boundaries causes the range to which the language refers to be unstable in different linguistic contexts. Under the influence of coarseness in uncertainty, many words and ordinary languages lose the fixed and unchanging precision of their extension limits, for example, indefinite predicates can tolerate small changes in their extension depending on the actual use of the language without affecting the expression of linguistic facts. The meanings conveyed by ordinary language when used on the basis of vulgarity pushed the logic of classical dichotomy into bankruptcy, and truth and falsehood were no longer the only criterion for determining the correspondence of language to linguistic facts. This shows that the science of theology based on the school of philosophical semantic analysis is not completely reliable in real life and the conditions of perfect use of ideal language are violated. In classical logic, in the distinction between truth and falsity, ideal language has a distinction between the truth and falsity of the words or propositions it expresses in relation to what it refers to, i.e., the sentence has only two cases. Therefore, by judging whether an ideal language is true or false from the point of view of a certain linguistic fact, the speaker and the hearer can obtain that the utterance is the same, certain, true or false.

Keywords: ideal language, philosophical analysis, linguistic contexts, nonverbal language

МЕСТО ИДЕАЛЬНОЙ ЯЗЫКОВОЙ КОНЦЕПЦИИ В ФИЛОСОФСКИХ ПОДХОДАХ

Резюме

Идеальный язык используется в разных контекстах таким образом, что диапазон значений, к которым он относится, фиксирован и инвариантен, так что одни и те же слова или фразы имеют значение в совершенно разных контекстах с точки зрения как говорящего, так и говорящего. . Напротив, в невербальном языке нет четких и точных границ для расширения того, к чему он относится в использовании языка, а размытие таких границ приводит к тому, что диапазон, к которому относится язык, становится нестабильным в

различных лингвистических контекстах. Под влиянием грубости неопределенности многие слова и обычные языки теряют фиксированную и неизменную точность пределов своего расширения, например, неопределенные предикаты могут допускать небольшие изменения в своем расширении в зависимости от фактического использования языка, не влияя при этом на выражение лингвистических свойств. факты. Смыслы, передаваемые обычным языком при его использовании на основе вульгарности, довели до банкротства логику классической дихотомии, и истина и ложь перестали быть единственным критерием определения соответствия языка языковым фактам. Это показывает, что наука богословия, основанная на школе философско-семантического анализа, не вполне надежна в реальной жизни и нарушаются условия совершенного использования идеального языка. В классической логике в различении истины и ложности идеальный язык имеет различие между истинностью и ложностью слов или предложений, которые он выражает по отношению к тому, к чему он относится, т. е. предложение имеет только два падежа. Следовательно, судя о том, является ли идеальный язык истинным или ложным с точки зрения определенного языкового факта, говорящий и слушающий могут прийти к выводу, что высказывание является одним и тем же, достоверным, истинным или ложным.

Ключевые слова: идеальный язык, философский анализ, лингвистические контексты, невербальный язык

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 03.06.2024

Çapa qəbul olunma tarixi: 28.06.2024

**Rəyçi: f.f.d. G.Əfəndiyeva
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur**